



Arkivsaksnr.:
2022/911

Dokumentdato:
02.11.2022

Styre:
Universitetsstyret

Styresak:
99/22

Møtedato:
24.11.2022

Fullmakts- og referatsaker og diverse referater m.v.

Saken gjelder:

Til orientering følger en oversikt over saker, for det meste oppnevninger, som er gjort på fullmakt. Det vises ellers til referater fra sentrale utvalg og til protokoller fra fakultetsstyrer m.fl.

a)	Brev om Griegakademiet Veien videre for Griegakademiet - presisering av brev av 19.10.2022, jf. vedlegg (2022/16088) Veien videre for Griegakademiet – tilbakemelding fra UiB, jf. vedlegg (2022/16088)
b)	Brev av 24.10.2022 Om Sars-Fang Centre ved OUC, jf. vedlegg. (2018/9666)
c)	Handlingsplan for mangfold, inkludering og likestilling 2023-2025.
d)	Brev av 20.9.2022 - Ingrid W. Solhøy er oppnevnt som nytt medlem i Språkpolitisk utvalg. (2019/6178)
e)	Diverse referater fra møter i sentrale råd og utvalg m.v. som kan leses på nett: 1. Referat fra møte i utdanningsutvalget 1.9.2022 2. Referat fra møter i likestillingskomiteen 21.6. og 22.9.2022
f)	Styreprotokoller/-referater som kan leses på nett: Møter i fakultetsstyre: 1. Styremøte ved Det humanistiske fakultet og 25.10.2022 2. Styremøte ved Det matematisk-naturvitenskapelige fakultet 14.6.2022 3. Styremøte ved Det psykologiske fakultet 20.10.2022 4. Styremøter ved Det samfunnsvitenskapelige fakultet 15.2. , 19.4. , og 14.6.2022

Forslag til vedtak:

Universitetsstyret tar saken til orientering.

Robert Rastad
universitetsdirektør

02.11.2022/Mona Viksøy



Ocean University of China (OUC)

Your ref

Our ref
2018/9666-HELHØ

Date
24.10.2022

Dear President Yu Zhigang,

Regarding the Sars-Fang Centre at OUC

We refer to our previous dialogue regarding the Sars-Fang framework agreement, and the ongoing discussions regarding a formal and legally binding agreement.

As previous contact between us has shown, the Sars-Fang Centre has not had the necessary academic and formal commitments and has not encountered sufficient interest at UiB for us to finalize the cooperation. Unfortunately, therefor it has proved impossible for UiB to proceed with the collaboration in the planned form. Even after a thorough assessment of the current situation we do not have any department or centre at UiB who is in a position to participate in the Sars-Fang cooperation.

Therefore, after much deliberation, we have concluded that UiB will have to withdraw from the current negotiations and will not be able to contribute to the Sars-Fang cooperation as has been discussed at earlier stages. As UiB is unable to proceed with the institutional cooperation, this also means that we will not be able to field a leader for the Sars-Fang Center or appoint board members to the Sars-Fang board.

We emphasize that our withdrawal from institutional cooperation regarding the Sars-Fang Centre does not mean that we will not support academic cooperation between individual researchers at UiB and Sars-Fang, or between researchers at OUC and UiB in the future. We are deeply sorry that it has taken so long to clarify our position, and we wish you success with the further development of the Centre.

Yours sincerely,

Margareth Hagen
rector

Robert Rastad
university director

This document has been electronically approved and therefore has no handwritten signatures



DET KONGELIGE
KUNNSKAPSDEPARTEMENT

Universitetet i Bergen
Postboks 7800
5020 BERGEN

Deres ref

Vår ref

Dato

17/5134-24

10. november 2022

Veien videre for Griegakademiet – presisering av brev av 19. oktober 2022

Kunnskapsdepartementet (KD) viser til brev av 19. oktober 2022, e-post fra Statsbygg den 1. november 2022 og møte mellom KD og Universitetet i Bergen (UiB) den 4. november 2022. I sistnevnte møte ble KD og UiB enige om at KD presiserer innholdet i brev av 19. oktober, for å klargjøre hvilke tilbakemeldinger KD har behov for fra UiB.

KD vil presisere at departementet ikke har stanset prosjektet, men vi vurderer at det er nødvendig at UiB gjør en selvstendig vurdering av veien videre for Griegakademiet, herunder arbeidet med forprosjektet, i lys av at det forventes et begrenset økonomisk handlingsrom i statsbudsjettet de nærmeste årene og at det er UiB som finansierer arbeidet med forprosjektet.

Bakgrunn

I brevet det vises til ovenfor informeres UiB om at det ikke er sannsynlig at prosjektet Griegakademiet vil få startbevilgning over statsbudsjettet de nærmeste årene og at det derfor bør jobbes med nøkterne alternativer som kan finansieres innenfor gjeldende budsjetttrammer. Videre fremgår det av brevet:

- 1) KD mener det er rimelig at UiB blir kjent med at det er lite sannsynlig med en bevilgning til oppstart av et byggeprosjekt de nærmeste årene allerede nå, selv om forprosjektet ikke er fullført. Dette må ses i lys av at det er UiB som finansierer arbeidet med forprosjektet. Et slikt signal gir universitetet mulighet til å selv vurdere hvordan det ønsker å ta forprosjektet videre før det ev. inngås flere forpliktelser. Departementet understreker at UiB kan fullføre forprosjektet med egen finansiering dersom universitetet vurderer det som hensiktsmessig.

Postadresse
Postboks 8119 Dep
0032 Oslo
postmottak@kd.dep.no

Kontoradresse
Kirkeg. 18
www.kd.dep.no

Telefon*
22 24 90 90
Org.nr.
872 417 842

Avdeling

Saksbehandler
Suzanne Sveen
22 24 74 26

2) KD ber UiB om en tilbakemelding på:

- om det er ønskelig å gå videre med det planlagte prosjektet som et brukerfinansiert prosjekt innenfor egne budsjetttrammer.
- om UiB heller mener det bør utredes alternative gjennomførings- og finansieringsmodeller eller mer nøkterne alternativer for å løse lokalbehovet til Griegakademiet.

I e-post den 4. november ber Statsbygg om en snarlig avklaring fra departementet om hvordan Statsbygg skal håndtere den pågående konkurransen om totalentreprise med løsningsforslag for prosjektet, herunder om konkurransen skal avsluttes eller videreføres frem til entreprenørens frist for innlevering av løsningsforslag den 24. november.

Behov for tilbakemeldinger fra UiB om veien videre for Griegakademiet

KD viser til anmodningsvedtaket fra Stortinget om at regjeringen skal legge til rette for at UiB selv kan finansiere forprosjektet. Siden UiB finansierer forprosjektet selv, mener KD at det er opp til universitetet å vurdere om og hvordan det ønsker å ta forprosjektet videre, i lys av at det ikke er sannsynlig med en startbevilgning til prosjektet de nærmeste årene. KD ber derfor om en snarlig tilbakemelding fra UiB om hvordan universitetet ønsker å håndtere det pågående forprosjektet, herunder UiBs vurdering av om Statsbyggs pågående konkurranse bør videreføres.

I brevet av 19. oktober står det at KD vil avvikle prosjektrådet i sin nåværende form. KD har gjort en ny vurdering av at prosjektrådet kan opprettholdes dersom UiB vurderer at det er hensiktsmessig for å fullføre forprosjektet. KD ber om en snarlig tilbakemelding fra UiB om dette er ønskelig.

KD minner om at det også er behov for en tilbakemelding fra UiB om punkt 2) over.

Vi ser frem til en snarlig tilbakemelding og en god dialog fremover. UiB kan om ønskelig gi separate tilbakemeldinger på 1) hvordan det ønsker å håndtere det pågående forprosjektet og 2) veien videre for prosjektet, jf. punkt 2). Dette i lys av at det haster å få en tilbakemelding på spørsmål 1).

Med hilsen

Ida Ringdal (e.f.)
avdelingsdirektør

Suzanne Sveen
seniorrådgiver

Dokumentet er elektronisk signert og har derfor ikke håndskrevne signaturer

Kopi

Statsbygg



Kunnskapsdepartementet

Postboks 8119 Dep
0032 Oslo

Deres ref	Vår ref	Dato
17/5134-24	2022/16088-3	15.11.2022

Veien videre for Griegakademiet - tilbakemelding fra UiB

Vi viser til prosjektrådsmøtet 14. oktober mellom Kunnskapsdepartementet (KD), Statsbygg og Universitetet i Bergen (UiB), brev av 19. oktober fra KD «Angående veien videre for Griegakademiet» og brev fra KD 10. november, «Veien videre for Griegakademiet – presisering av brev av 19. oktober 2022».

Bakgrunn

Både Stortinget, KD og Statsbygg har anerkjent behovet for nye lokaler til Griegakademiet. I dag er det gamle Nygård barneskole som huser Griegakademiet, som helt siden det ble slått sammen med UiB i 1995 har ventet på et musikkbygg. Flere rapporter viser at det kan være helseskadelig å bruke øvingsrommene. En ekstern komité evaluerte allerede i 2011 situasjonen ved Griegakademiet, og mente den var *«betydelig dårligere» enn tilsvarende musikkutdanningsinstitusjoner i Norge og Norden.»* Statsbyggs vurdering i 2017 (Konseptvalgotat) var at *«lokalene framstår som lite hensiktsmessige og har karakter av improvisasjon med lav funksjonalitet og lite effektiv arealutnyttelse».* Senest i brev fra KD av 19.10.22 slår departementet også fast at *«lokalene som Griegakademiet disponerer i dag for det musikkfaglige miljøet er nedslitte og lite funksjonelle med hensyn til fysisk miljø, samhandlingsmuligheter og gjennomføring av øving. Det er også et udekket arealbehov for dagens antall studenter ved instituttet.»*

Den anbefalte løsningen på den alvorlige arealsituasjonen for Griegakademiet er et nybygg og samlokalisering med kunst- og designfagene i Møllendal. Det ble bevilget midler til prosjektering i statsbudsjettene for 2018 og 2019, men det manglet videreføring i statsbudsjett 2020 og forslag til statsbudsjett for 2021. Stortinget mente dette var uheldig og ville gi forsinkelser i prosjektet. Stortinget vedtok i Innst. 12 S (2020–2021) følgende anmodningsvedtak: *«Stortinget ber regjeringen sørge for at UiB får anledning til å bruke egne avsatte midler til å fortsette prosjekteringen av nye lokaler for Griegakademiet i samarbeid med Statsbygg.»* På denne bakgrunn sendte KD den 2. mars 2021 et oppdragsbrev til Statsbygg *«Oppdrag Nytt bygg for Griegakademiet ved Universitetet i Bergen».* Her ba KD Statsbygg videreføre prosjekt nytt bygg for Griegakademiet fram til ferdig forprosjekt.

Tilbakemeldinger fra UiB om veien videre for Griegakademiet

1. Hvordan ønsker UiB å håndtere det pågående forprosjektet

Prosjekteringen er godt i gang og er planlagt ferdigstilt i 2023. UiB har avsatt 32 millioner kroner til formålet. Dette betyr at tomten vil være ferdig regulert, og et byggeprosjekt vil være klart for oppstart i 2024 hvis Stortinget bevilger midler. 22. juni ble det sendt ut konkurranse om totalentreprise med løsningsforslag for prosjektet med frist for innlevering 24. november. Vi registrerer også at Statsbygg i e-post 4. november ber om snarlig avklaring fra KD på hvordan Statsbygg skal håndtere dette. Ved å stoppe planleggingen på nåværende tidspunkt vil store deler av arbeidet som er utført og forskuttert av UiB være bortkastet og en risikerer ytterligere forsinkelser og ekstra kostnader på prosjekteringsarbeidet.

Prosjektrådet ble meldt avsluttet i prosjektrådsmøtet 14.oktober og i brevet fra KD 19. oktober. KD har i brev av 10. november gjort en ny vurdering angående prosjektrådet og skriver det «*kan opprettholdes dersom UiB vurderer at det er hensiktsmessig å fullføre forprosjektet.*» UiB deler vurderingen at det er hensiktsmessig å opprettholde prosjektrådet for å kunne fullføre forprosjektet og legger til grunn at oppdragsbrevet fra KD til Statsbygg av 2. mars 2021 da fortsatt er styrende.

2. Veien videre for prosjektet

KD anfører at UiB kan videreføre prosjektet selv, som et brukerfinansiert prosjekt innenfor egne budsjettammer, alternativt at det utredes alternative gjennomførings- og finansieringsmodeller eller mer nøkterne alternativer. Et brukerfinansiert prosjekt innebærer at UiB må bære hele kostnaden selv, og at prosjektet kobles fra statlig finansiering. Griegakademiet er et bygg med spesialiserte funksjoner som det hverken er økonomisk mulig eller forsvarlig for UiB å bekoste innenfor grunnbevilgningen. Dette er dermed ikke en mulig løsning for UiB. Det er også grunn til å minne om at UiB i dialog med Statsbygg senest våren 2022 har nedjustert arealene med nesten 10 prosent. UiB har altså allerede vist stor nøkternhet i prosjekteringen av dette bygget sammenlignet med andre prosjekt i sektoren.

Signalene KD sender om at det er «*lite sannsynlig*» med bevilgning til bygg for Griegakademiet er svært problematiske når arbeidsforholdene for studenter og ansatte er så krevende og Statsbygg allerede i 2017 konkluderte med at dagens lokaler ikke er egnet. Griegakademiets behov må løses gjennom et spesialbygg og innenfor de nøkterne rammer som UiB allerede har bidratt til. I den grad alternative modeller skal utredes må det ha som utgangspunkt at det skal gis garantier om full statlig husleiekompensasjon.

UiB vil også påpeke at de makroøkonomiske fremtidsutsiktene i årene fremover er usikre, og det er derfor vanskelig å si noe sikkert om hvilke tiltak det eventuelt blir nødvendig å sette inn i fremtidige budsjetter. Ferdig prosjektert vil Griegakademiet være et av få offentlige byggeprosjekter på Vestlandet som raskt kan realiseres på kort varsel. Det forutsetter imidlertid at forprosjektet fullføres og at bygget ikke tas ut av byggekøen.

Vi imøteser konstruktiv dialog om videre arbeid med realisering av bygg for Griegakademiet.

Vennlig hilsen

Robert Rastad
Universitetsdirektør

Kjartan Nesset
Eiendomsdirektør

Dokumentet er elektronisk godkjent og har derfor ingen håndskrevne signaturer.



DET KONGELIGE KUNNSKAPSDEPARTEMENT

Ifølge liste

Deres ref.

Vår ref

Dato

22/5242-1

11. november 2022

Finansieringskategoriene i finansieringssystemet for universiteter og høyskoler

Som varslet i Prop. 1 S (2022–2023) vil Kunnskapsdepartementet utrede finansieringskategoriene videre før det gjøres endringer i finansieringssystemet som en oppfølging av rapporten fra Hatlen-utvalget. Utvalget anbefalte at antallet kategorier ble redusert, og at departementet i dialog med sektoren utredet den konkrete avgrensningen.

Som et grunnlag for å vurdere inndelingen av kategoriene og nivået på satsene inviterer Kunnskapsdepartementet institusjonene til å gi innspill til punktene under. Av hensyn til fremdriften i arbeidet og forutsigbarheten av å raskt kunne konkludere om endringer, er det behov for å sette en kort frist, og vi ber derfor om svar innen fredag 16. desember.

Foreløpige betraktninger om de enkelte punktene er utdypet under det enkelte tema i brevet under. Departementet ber om synspunkter på:

- en modell hvor institusjonene kan eller må utforme satsingsforslag om utdanningskapasitet/studieplasser basert på egne kostnadsanslag og ikke på satsene til finansieringskategoriene
- en mulig innretning av en grov gjennomsnittssats for studieplasmidler som er uavhengig av kategoriene for den resultatbaserte uttellingen og innplasseringen av hvert studieprogram
- behovet for å differensiere satsene for den resultatbaserte uttellingen
- prinsippene og nivåene for kategoriinndelingen, og ev. konkrete forslag til inndelinger
- en modell hvor prioriteringsbehovene for dimensjoneringen fremover legges til grunn for satsene for den resultatbaserte uttellingen

Postadresse
Postboks 8119 Dep
0032 Oslo
postmottak@kd.dep.no

Kontoradresse
Kirkeg. 18
www.kd.dep.no

Telefon*
22 24 90 90
Org.nr.
872 417 842

Avdeling
Avdeling for eierskap i
høyere utdanning og
forskning

Saksbehandler
Sigve Berge
Hofland
22 24 74 83

- en særskilt sats for fleksible tilbud, muligheter for konkret avgrensning av tilbudene som bør omfattes, og forslag til en mulig sats
- alternative modeller for innfasing av midler til studieplasser som ikke innebærer at bevilgningen endres jevnt per semester, men f.eks. over en kortere periode eller med høyere beløp innledningsvis
- en alternativ modell for å ta høyde for den resultatbaserte uttellingen ved planlagte kapasitetsendringer, hvor det kompenseres gjennom reduksjoner i grunnlaget for den resultatbaserte uttellingen og ikke i det opprinnelig tildelte beløpet

1 Overordnede forutsetninger om kategoriene

Departementet legger til grunn at kategoriene ikke skal bestemme kostnadene i hver enkelt utdanning på en institusjon. Kategoriene brukes av departementet på et overordnet nivå for å fordele bevilgningen mellom institusjonene, gjennom økning eller reduksjon i studieplasser og ved beregning av resultatbasert uttelling. Institusjonene har ansvaret for å disponere sin samlede rammebevilgning for å nå de overordnede målene best mulig, og må gjøre disse vurderingene uavhengig av kategoriinndelingen. Institusjonene må fastsatte kostnadene ut fra deres vurderinger av måloppnåelsen, ikke ut fra satsene i systemet. Det innebærer at det ikke er riktig å legge til grunn at enkeltutdanninger genererer inntekter fra staten, at utdanninger kan være fullfinansierte, eller at det kan skje kryssubsidiering mellom utdanninger.

En rekke utsagn både fra ulike miljøer ved institusjonene og fra andre aktører om finansieringskategoriene viser imidlertid at disse forutsetningene ikke allment blir oppfattet slik. Både Hægeland-utvalget og Hatlen-utvalget anbefalte at antallet finansieringskategorier ble redusert. Departementet er enig i at dagens antall kategorier gir et inntrykk av at inndelingen har et sikrere og mer finstemt grunnlag opp mot det enkelte studieprogram enn det har i realiteten, og at de har en uønsket påvirkning på vurderingene av hva som er «riktig» kostnadsfordeling internt ved institusjonene. Variasjonen i kostnader kan være betydelig større mellom utdanninger innenfor samme kategori enn mellom satsene for de ulike kategoriene. Departementet mener det er en svakhet at mange spørsmål i den offentlige debatten om prioriteringer ved institusjonene, formuleres med utgangspunkt i satsene for finansieringskategoriene. Det kan bidra til å frata institusjonene det ansvaret de har, og den tilliten de har, til selv å dimensjonere utdanningene. Disse problemene har vært kjent lenge, men har etter departementets syn ikke blitt mindre over tid, og vil trolig heller ikke kunne løses uten at det gjøres endringer i kategorisystemet. Et viktig formål for gjennomgangen er derfor å redusere den uønskede påvirkningen som kategoriene har på institusjonenes prioriteringer og debatter om disse, og å styrke tilliten til at midlene disponeres på bakgrunn av de overordnede målene.

Konsekvenser av endringer for institusjonenes bevilgning

I dagens system bestemmes den resultatbaserte uttellingen ut fra en resultatendring multiplisert med en sats. For statsbudsjettet for 2023 er det gitt uttelling for endringen i resultater mellom 2020 og 2021. Ved endringene i finansieringssystemet i 2017 ble det lagt

til grunn at institusjonene skulle få uttelling ut fra forskjellen mellom det nye og det gamle systemet. Det innebar at institusjonene i stor grad fikk uttelling ut fra det totale nivået på resultatene multiplisert med forskjellen i satsen mellom det gamle og det nye systemet. Siden det totale omfanget av studiepoeng er høyt, vil det si at selv ganske små endringer i kategoriinndelingen og satsene ville gi betydelige utslag i bevilgningene. Det ble derfor ikke gjort endringer i kategoriene i oppfølgingen av anbefalingene fra Hægeland-utvalget.

Departementet legger ikke nå den samme forutsetningen til grunn. Det er ikke aktuelt å endre bevilgningen ut fra endringene i satsene multiplisert med det samlede resultatnivået. Endringer i satsene vil derfor ikke påvirke bevilgningsnivået til institusjonene på innføringstidspunktet for de nye kategoriene. Eventuelle endringer vil kun påvirke bevilgningsutviklingen *fremover* sammenlignet med hvordan den kunne ha blitt med andre alternativer. Med en høyere sats vil institusjonene bli mer resultatutsatt fremover i tid sammenlignet med alternativer hvor den aktuelle satsen er lavere. Uttellingen blir mer positiv ved resultatøkning, og mer negativ ved resultatnedgang.

Departementet vil ikke beregne scenarioer for hvordan uttellingen til de enkelte institusjonene kan utvikle seg fremover med ulike satser eller ulike kategoriinndelinger. Dette er i hovedsak prinsipielt begrunnet. For det første vil uttellingen først og fremst være avhengig av utviklingen i resultatene fremover og hvilke utdanninger institusjonene prioriterer opp eller ned. Det er et viktig prinsipp at institusjonene selv er ansvarlig for å disponere rammebevilgningen og dimensjonere studietilbudet innenfor overordnede rammer. Departementet kan derfor ikke legge bestemte prognoser til grunn for utviklingen ved hver institusjon, siden det vil avhenge av beslutninger som institusjonene gjør selv. For det andre er det ikke slik at kategoriinndelingen eller satsene bestemmer den samlede bevilgningsutviklingen for institusjonene. Historisk sett er det andre budsjettendringer/politiske prioriteringer enn den resultatbaserte uttellingen som har hatt mest å si for bevilgningen. Den samlede bevilgningsutviklingen vil avhenge av det økonomiske handlingsrommet og de politiske prioriteringene i de ordinære budsjettprosessene fremover i tid. Det er derfor ikke mulig å lage meningsfulle prognoser som reelt sett gir økt forutsigbarhet.

2 Funksjonen til kategoriene og behovet for å differensiere satsene

Kategoriene innebærer i dag både en differensiering av satsene som brukes for tildelingen av midler til utdanningskapasitet (studieplasser), og for den resultatbaserte uttellingen. Argumentene for en slik differensiering kan variere ut fra hvilket formål man vurderer.

Budsjettendringer for å regulere utdanningskapasiteten

Ved tildeling av studieplasser brukes satsene for å gi en bevilgningsøkning hvor det er forventet at institusjonene øker produksjonen av studipoeng med én 60-studiepoengenheter (SPE) per tildelte studieplass per år. Hvis satsen er høyere enn de faktiske kostnadene per SPE-ending på institusjonene, vil det innebære at institusjonene kan overoppfylle resultatforventningen eller at deler av de tildelte midlene brukes på noe annet enn den pålagte kapasitetsendringen. Hvis satsen er lavere, kan det motsatt medføre at

institusjonene underoppfyller resultatforventningen eller at den delvis dekkes innenfor gjeldende rammebevilgning.

Departementet mener det er flere forhold som taler for at det ikke er behov for en høy grad av differensiering i satsene for studieplasstilldelinger. For det første har det vært en stor fleksibilitet i oppfølgingen av resultatforventningene fra departementets side. Flere enkelttildelinger har ikke gitt økt produksjon i tråd med forventningene, mens andre enkelttildelinger har overoppfyllt forventningene. Forholdet mellom budsjettendringen og kapasitetsendringen avviker dermed i mange tilfeller fra hva satsene gir inntrykk av. For det andre har mange av studieplasstilldelingene blitt gitt med en generell sats (kategori D) uten å være øremerket enkeltutdanninger. For det tredje vil de årlige endringene i utdanningskapasiteten være små sammenlignet med den totale kapasiteten, noe som gir et lavere behov for presisjon i satsene.

Institusjonene fremmer årlig forslag til departementet om satsinger utover det som kan forventes å bli dekket innenfor gjeldende budsjettammer. Utgangspunktet er at slike forslag skal beskrive både forventet nytte og anslåtte kostnader ved satsingen. Forslag om utvidet utdanningskapasitet skal imidlertid ikke baseres på egne kostnadsanslag, men bare ta utgangspunkt i satsene til de ulike finansieringskategoriene. Hatlen-utvalget foreslo å også åpne for at institusjonene kunne fremme forslag om studieplasser basert på reelle kostnadsanslag, og at disse kunne bli benyttet ved tildelinger til helt nye tilbud.

I høringen av Hatlen-utvalgets rapport var det noen institusjoner som argumenterte mot forslaget om å kunne avvike fra kategorisatsene og heller benytte egne kostnadsanslag. Mange tok ikke eksplisitt stilling til forslaget. Argumentene mot forslaget var at det ville føre til at like studieprogrammer blir finansiert på ulike måter, og at det ville være mindre transparent, gi økt vilkårlighet og være mer administrativt ressurskrevende.

Departementet legger til grunn at Hatlen-utvalgets forslag ikke vil innebære at studieprogrammer vil være mer ulikt finansiert enn i dag. Ingen programmer blir direkte finansiert av departementet. Også ved bruk av faste satser varierer de reelle kostnadene per kapasitetsendring mellom institusjonene, og det er i dag vanskelig å få oversikt over hvordan budsjettendringer for studieplasser konkret følges opp.

Departementet mener det er et aktuelt alternativ at budsjettendringer for utdanningskapasiteten baseres dels på grovere gjennomsnittssatser enn i dagens system og dels på egne kostnadsanslag fra institusjonene. For budsjettendringer hvor det er nødvendig med et nært samsvar mellom beløpet og den konkrete resultatforventningen til en institusjon, vil det være aktuelt å benytte egne kostnadsanslag. For budsjettendringer som er begrunnet i behovet for å regulere kapasiteten totalt sett, og så fordelt på institusjoner, vil behovet for et nøyaktig samsvar med kostnader ved den enkelte institusjon være mindre. Egne kostnadsanslag kan også gi et løpende grunnlag for å vurdere de generelle satsene.

- Departementet ber derfor om nærmere synspunkter på:
 - en modell hvor institusjonene kan eller må utforme satsingsforslag om studieplasser basert på egne kostnadsanslag og ikke på satsene til finansieringskategoriene

- en mulig innretning av en grov gjennomsnittssats for studieplassmidler som er uavhengig av kategoriene for den resultatbaserte uttellingen og innplasseringen av hvert studieprogram

Resultatbasert uttelling

Endringer i produksjonen av studiepoeng eller uteksaminerte kandidater kan ha flere årsaker. De ulike årsakene kan reise ulike problemstillinger når det gjelder behovet for differensiering i satsene for den resultatbaserte uttellingen.

Ved budsjettendringer for endret utdanningskapasitet innebærer den resultatbaserte uttellingen at deler av bevilgningen først kommer når endringen faktisk er blitt gjennomført, og den beregnes på bakgrunn av faktisk produksjon. I dag er forholdet mellom satsen for studieplasstildeling (ca. 60 pst.) og resultatbasert uttelling (ca. 40 pst.) lik for alle kategorier. Det innebærer at de automatiske konsekvensene av å følge opp resultatforventningene er omtrent lik på tvers av utdanninger målt i forhold til studieplasstildelingen (og dermed grovt sett i forhold til de totale kostnadene).

Departementet mener dette ikke er en nødvendig forutsetning, og at forholdet mellom satsen for den resultatbaserte uttellingen og de totale kostnadene kan variere mellom ulike utdanninger. Dette taler for et redusert behov for å differensiere satsene. For det første legger departementet til grunn at styringssignaler følges lojalt opp i utgangspunktet. For det andre vurderer departementet uansett oppfølgingen av budsjettendringer for utdanningskapasiteten, og den resultatbaserte uttellingen er ikke den eneste mekanismen for å sikre at de forventede resultatene oppnås. Dersom den resultatbaserte uttellingen utgjorde en lavere andel av samlet tildeling, er det naturlig at departementets oppfølging ble noe tettere.

De resultatbaserte satsene gir uttelling for endringer i utdanningseffektiviteten ved institusjonene, altså hvor mange studiepoeng/kandidater som produseres innenfor gjeldende rammer. Dette kan forekomme enten innenfor en uendret oppgaveprofil (sammensetning av studietilbud og forhold mellom undervisning og forskning) eller gjennom at denne profilen endres.

En omdisponering fra utdanninger med høyere kostnader enn gjeldende sats til utdanninger med lavere kostnader enn satsen vil gi institusjonene økt økonomisk handlingsrom. Dersom den resultatbaserte uttellingen kun gis med én sats, vil en omdisponering fra en kostbar utdanning til en mindre kostbar utdanning kunne øke produksjonen som gir uttelling betydelig, og dermed gi økte rammer. Noe lignende vil gjelde ved omdisponeringer til andre formål enn utdanning. Jo lavere satsen er i forhold til de faktiske kostnadene, desto mindre vil den negative resultatbaserte uttellingen redusere det økonomiske handlingsrommet. Dette er et argument for en høy grad av differensiering hvis satsene har som formål å unngå at utsiktene til økt økonomisk handlingsrom blir mer bestemmende for utdanningsporteføljen enn måloppnåelsen for høy kvalitet og god tilgang til utdanning.

Departementet mener dette forholdet ikke bør overdrives, og har tillit til at styrene ved institusjonene gjør sine prioriteringer og disponeringer for å øke måloppnåelsen, ikke for å øke bevilgningen per se. Departementet vurderer at det er svært liten risiko for at

institusjonene vil legge ned kostbare og samfunnsviktige utdanninger ut fra rent økonomiske hensyn dersom satsene for den resultatbaserte uttellingen reduseres.

Innenfor en uendret oppgaveprofil vil institusjonene få økt uttelling dersom ressursene brukes mer effektivt, f.eks. ved at en større andel fullfører.

Innenfor en uendret oppgaveprofil vil institusjonene få økt uttelling dersom ressursene brukes mer effektivt, f.eks. ved at en større andel fullfører. Departementet mener at dette hensynet ikke krever noe bestemt forholdstall mellom satsen og de faktiske kostnadene. Dagens kostnader er allerede finansiert, og en uttelling for å bruke disse ressursene mer effektivt trenger ikke være proporsjonal med kostnadene. Et annet mulig prinsipp er å innrette satsene ut fra behovet og nytten av effektiviseringer og bedre gjennomføring i de enkelte utdanninger.

En annen effekt av den resultatbaserte uttellingen er at det kan gi rom for såkalte kapasitetsutvidelser «på marginen», hvor kapasiteten forutsettes å bli dekket inn innenfor et fremtidig høyere bevilgningsnivå som følge av den resultatbaserte uttellingen. En høy differensiering av satsene i tråd med de faktiske kostnadene vil gjøre at utdanningene har likere muligheter til å utvide kapasiteten på denne måten.

Departementet vil ikke legge dette til grunn som en nødvendig forutsetning. Departementet har hovedansvaret for å regulere bevilgningsnivået totalt i forhold til det samlede behovet for høyere utdanning, og for fordelingen mellom institusjonene. En sentral faktor i vurderingen av institusjonenes satsingsforslag er hva som ikke kan forventes å bli dekket innenfor gjeldende rammer. Slike satsinger er derfor et alternativ for å ivareta særlig kostbare behov. Ved etableringen av systemet ble det heller ikke lagt noen vekt på at alle utdanninger skulle ha likt potensial til kapasitetsutvidelser innenfor den resultatbaserte uttellingen. Dette kom til uttrykk blant annet gjennom at kunsthøgskolene ble holdt utenfor systemet, og dermed ble en stor del av de kunstneriske utdanningene avhengig av særskilte tildelinger for å kunne utvide kapasiteten.

Samlet mener departementet at det er grunnlag for å redusere antallet kategorier når det gjelder den resultatbaserte uttellingen. Departementet ser for seg at det vil være rimelig å redusere antall kategorier til mellom en og tre. Departementet mener at en slik tilnærming vil tydeliggjøre det enkelte styrets ansvar for den helhetlige innretningen, utviklingen og volumet i studieporteføljen.

- Departementet ber om nærmere synspunkter på vurderingen av behovet for å differensiere satsene for den resultatbaserte uttellingen

3 Grunnlaget for kategoriene

Gradsnivå

Gradsnivået er en betydelig faktor i dagens kategoriinndeling, og bachelor- og masterutdanninger i samme fag er generelt innplassert med en avstand på to trinn. Før dagens kategorier hadde hovedfagsstudier en høyere sats, i tillegg til enkelte av de lange profesjonsutdanningene.

Departementet mener det i dag ikke er behov for å differensiere satsene ut fra gradsnivå. Institusjonene har ansvaret for å ha en god balanse mellom gradsnivåene i sitt utdanningstilbud. Dette styres i svært liten grad av departementet, og det er ingen holdepunkter for at en bestemt innretning av satsene er nødvendig for å «kompensere» for at institusjonene ellers ville dimensjonert gradsfordelingen på en uhensiktsmessig måte. Departementet tar ikke stilling til hva som er den ønskelige ressursbruken per student ved de forskjellige gradsnivåene i ulike fag, men legger til grunn at dette faller inn under institusjonenes ansvar og at en eventuell styring gjennom kategorisatsene er unødvendig.

Utdanning/fagområde

Innplasseringen ut fra utdanningens faglige innhold reiser to spørsmål: det ene er hvilke egenskaper som skal være bestemmende for innplasseringen, og det andre er hvilket aggregeringsnivå av utdanning/fagområde disse egenskapene skal legges til grunn på.

I dagens kategoriinndeling er aggregeringsnivået dels fagområdenivå og dels utdanningsnivå. For utdanninger i fagområdene humaniora, samfunnsvitenskap, økonomiske og administrative fag og realfag og teknologi er innplasseringen bestemt ut fra utdanningens fagområde, ikke ut fra gjennomsnittet for den konkrete utdanningen. Unntakene er utdanning i arkitektur og noen mediefag som er innplassert enkeltvis, og ikke ut fra deres overordnede fagområde. Innenfor helse- og sosialfag og lærerutdanning og til dels estetiske fag er innplasseringen bestemt på utdanningsnivået, og disse fagområdene er spredt på flere enn to kategorier.

Hægeland-utvalget anbefalte en inndeling med fire kategorier: 1) teorifag, 2) utdannings- og velferdsfag, 3) laboratorie- og utstyrskrevede fag og 4) særskilt kostbare fag som kliniske fag og utøvende kunst. Forslaget var ikke eksplisitt på om innplasseringen burde avgjøres på utdannings- eller fagområdenivå, men fremstilte det som transparent at utdanningene innenfor hvert fagområde var innplassert i samme kategori. Hatlen-utvalget anbefalte en reduksjon til mellom to og fire kategorier, men gikk ikke nærmere inn på prinsipper for inndelingen.

Kategoriene er i dag grovt inndelt etter hvor ressurskrevende de ulike utdanningene er med hensyn til personale og utstyr. Det er ikke angitt i hvilken grad inndelingen utelukkende var basert på kostnadene i de eksisterende tilbudene ved innføringen, eller på ønskede prioriteringer for tilbudene fremover. Hva som er mest logisk av disse innretningene, avhenger av hva formålet med satsene er.

For satsene for studieplasstilldelinger er det prioriteringen av ressursbehovet ved kapasitetsendringer fremover som er mest relevant. Det finnes ikke ett riktig finansieringsnivå for hver utdanning, og det er et stort spenn av mulige innretninger av alle utdanninger som kan gi en samlet akseptabel måloppnåelse sammenlignet med ressursbruken. Jf. omtalen i avsnitt 2 mener departementet det er et aktuelt alternativ å ta utgangspunkt i én standardsats fremover, og ellers basere budsjettendringer på konkrete kostnadsanslag fra institusjonene ved behov.

Dersom et formål med satsen for den resultatbaserte uttellingen er å kompensere slik at endringer i den eksisterende profilen ikke skal påvirke det økonomiske handlingsrommet, er

det dagens faktiske kostnader som er relevant kriterium, slik at kostnadsendringer ved endringer i utdanningsporteføljen automatisk gjenspeiles i finansieringen. Departementet legger til grunn at dette formålet bør ha en mindre funksjon i systemet, og har tillit til at institusjonene disponerer sin bevilgning på en ansvarlig måte med hensyn til måloppnåelsen.

Departementet mener at et alternativ som bør vurderes for kategoriene for den resultatbaserte uttellingen, er at inndelingen baseres på hvilke utdanninger det er behov for å prioritere i dimensjoneringen av høyere utdanning fremover. En høyere resultatbasert sats vil på den ene siden øke de automatiske budsjettkonsekvensene av å redusere den eksisterende kapasiteten, og på den andre vil det gi økt uttelling for institusjoner som viser at de kan omdisponere til prioriterte områder. Et alternativ kunne være en todeling hvor noen prioriterte områder ble innplassert med en høyere resultatbasert sats, f.eks. med en avstand på 30 prosent.

Departementet ber om synspunkter på:

- prinsippene og nivåene for kategoriinndelingen, og ev. konkrete forslag til inndelinger
- en modell hvor prioriteringsbehovene for dimensjoneringen fremover legges til grunn for satsene for den resultatbaserte uttellingen

Tilleggssats for fleksible utdanninger

Regjeringen mener det er behov for et mer tilgjengelig og fleksibelt utdanningstilbud som bidrar til at både den enkelte og arbeidslivet får den kompetansen de trenger, og at verken bosted eller livssituasjon hindrer folk i å ta utdanning og oppdatere kompetansen gjennom livet.

Hatlen-utvalget anbefalte primært at kandidatindikatoren ble fjernet for å fjerne disinsentivene i systemet for videreutdanninger, men åpnet også for et påslag i satsen for uttelling for studiepoeng for å gjøre det mer attraktivt å legge til rette for videreutdanning. Blant hørings svarene var det noen som uttrykte støtte for dette, men også andre som pekte på at det kunne være utfordrende å avgrense i statistikken de tilbudene som burde få høyere uttelling.

Departementet mener i utgangspunktet at utformingen av de enkelte utdanningstilbudene skal være institusjonenes ansvar innenfor sine budsjetttrammer, og at systemet ikke bør legge opp til at spesifikke kostnader (f.eks. til høyere administrasjonsdel for små emner) blir særskilt kompensert. Samtidig er det et klart behov for å gjøre utdanningssystemet mer fleksibelt og tilgjengelig, både geografisk og for å lettere kunne kombineres med jobb. En høyere sats for fleksible og tilgjengelige tilbud trenger ikke å innebære at modellen legger opp til særskilt kostnadskompensasjon, men at den skal understøtte politisk ønskede omprioriteringer og endringer i tilbudet. Det er imidlertid en utfordring at den reelle tilgjengeligheten til ulike tilbud er vanskelig å måle, og at et påslag for konkrete organiseringsformer kan føre til uønskede taktiske tilpasninger.

- Departementet ber om synspunkter på forslaget om å innføre en særskilt sats for fleksible tilbud, muligheter for konkret avgrensning av tilbudene som bør omfattes, og forslag til en mulig sats

4 Innfasing av budsjettmidler knyttet til utdanningskapasitet

Dagens system innebærer at budsjettendringer knyttet til utdanningskapasiteten fases inn jevnt over tid. Dersom opptakskapasiteten endres varig, endres bevilgningene jevnt inntil den totale kapasiteten er fullt utbygget og de første kandidatene uteksamineres. Et varig økt opptak i en treårig utdanning gir på sikt en økt bevilgning med tre ganger satsen, som blir faset inn med en halv sats (ett semester) i år 1, en full sats (to semestre) i år 2 og 3 og en halv sats (ett semester) i år 4.

I dag tas det høyde for den resultatbaserte uttellingen gjennom at de direkte tildelte midlene er avkortet tilsvarende den forventede uttellingen. En alternativ måte å ta høyde for uttellingen på er å bevilge den samlede budsjetteffekten i utgangspunktet, men korrigere i grunnlaget for den resultatbaserte uttellingen i påfølgende år slik at det ikke gis ekstra uttelling for den forventede kapasitetsendringen. Dagens system innebærer at dersom resultatforventningene innfris, bevilges den samlede anslåtte budsjetteffekten først tidligst to år etter det aktuelle budsjettåret. En korreksjon i grunnlaget for uttellingen ville innebære at den samlede budsjetteffekten bevilges i det aktuelle budsjettåret fra første år, men at bevilgningen to år seinere vil bli redusert dersom resultatforventningen ikke innfris.

- Departementet ber om synspunkter på:
 - alternative modeller for innfasing som ikke innebærer at bevilgningen endres jevnt per semester, men f.eks. over en kortere periode eller med høyere beløp innledningsvis
 - en alternativ modell for å ta høyde for den resultatbaserte uttellingen ved planlagte kapasitetsendringer, hvor det kompenseres gjennom reduksjoner i grunnlaget for den resultatbaserte uttellingen og ikke i det opprinnelig tildelte beløpet

Med hilsen

Hedda Huseby (e.f.)
avdelingsdirektør

Sigve Berge Hofland
seniorrådgiver

Dokumentet er elektronisk signert og har derfor ikke håndskrevne signaturer

Adresseliste

Ansgar Teologiske Høgskole	Fredrik Fransons vei 4	4635	KRISTIANSAND S
Arkitektur- og designhøgskolen i Oslo	Postboks 6768 St. Olavs plass	0130	OSLO
Barratt Due musikkinstitut	Postboks 5344 Majorstuen	0304	OSLO
Bergen Arkitekthøgskole	Postboks 39	5841	BERGEN
Dronning Mauds Minne Høgskole for barnehagelærerutdanning	Thrond Nergaards veg 7	7044	TRONDHEIM
Fjellhaug Internasjonale Høgskole	Sinsenvn. 15	0572	OSLO
Handelshøyskolen BI		0442	OSLO
Høgskolen i Innlandet	Postboks 400	2418	ELVERUM
Høgskolen i Molde	Postboks 2110	6402	MOLDE
vitenskapelig høgskole i logistikk			
Høgskolen i Østfold		1757	HALDEN
Høgskulen for grøn utvikling	Arne Garborgsvei 22	4340	BRYNE
Høgskulen i Volda	Postboks 500	6101	VOLDA
Høgskulen på Vestlandet	Postboks 7030	5020	BERGEN
Høyskolen for Dansekunst	Marstrandgata 8	0566	OSLO
Høyskolen for Ledelse og Teologi	Micheletsvei 62	1368	STABEKK
Høyskolen Kristiania			
Kunsthøgskolen i Oslo	Postboks 6853 St Olavsplass	0130	OSLO
Lovisenberg diakonale høgskole	Lovisenberggaten 15 B	0456	OSLO
MF vitenskapelig høyskole for teologi religion og samfunn	Postboks 5144 Majorstua	0302	OSLO
NLA Høgskolen	Postboks 74	5812	BERGEN
Nord universitet	Postboks 1490	8049	BODØ
Norges Handelshøyskole	Helleveien 30	5045	BERGEN
Norges idrettshøgskole	Postboks 4014 Ullevål Stadion	0806	OSLO
Norges miljø- og biovitenskapelige universitet	Postboks 5003	1432	ÅS

Norges musikkhøgskole	Postboks 5190 Majorstua	0302	OSLO
Norges teknisk- naturvitenskapelige universitet OsloMet – storbyuniversitetet		7491	TRONDHEIM
Samisk høgskole	Hánnoluohkká 45	9520	KAUTOKEINO
Steinerhøgskolen	Professor Dahls gate 30	0260	OSLO
Universitetet i Agder	Serviceboks 422	4604	KRISTIANSAND S
Universitetet i Bergen	Postboks 7800	5020	BERGEN
Universitetet i Oslo	Postboks 1072 Blindern	0316	OSLO
Universitetet i Stavanger		4036	STAVANGER
Universitetet i Sørøst- Norge	Postboks 235	3603	KONGSBERG
Universitetet i Tromsø – Norges arktiske universitet		9019	TROMSØ
Universitets- og høgskolerådet	Stortorvet 2	0155	OSLO
VID vitenskapelige høgskole	Postboks 184 Vinderen	0319	OSLO